

1980-talet – ett dramatiskt decennium

På sidan 3 finns en sammanfattning av vad som var 'på tapeten' under 80-talet.

Attio-talet började med att vi i Sverige hade kärnkraftomröstning och John Lennon sköts till döds i New York. Decenniet präglades till en början av lågkonjunktur och 'kalla kriget' mellan NATO:s och Warszawapaktens medlemsländer.

I Storbritannien var Margaret Thatcher premiärminister mellan 1979 och 1990. Hon var en av dem som mest påverkade Europas politik under 1980-talet. Hon blev kallad 'Järnlady'. 1982 bröt krig ut mellan Argentina och Storbritannien om Falklandsöarna i Sydatlanten. USA:s president Ronald Reagan blev skottsradad vid ett attentat. Den sovjetiska u-båten U 137 gick på grund utanför Karlskrona. I mitten av decenniet blev den reformvänlige Michail Gorbatsjov ordförande i det kommunistiska partiet i Sovjetunionen och det ledde till en avspänning mellan stormakterna. Högkonjunkturen under årtiondets andra halva kallades 'det glada 80-talet'. Då blev det hyperinflation i vissa delar av världen.

Men det blev fred efter flera krig och muren mellan Öst och Västberlin revs. Dock började olika folkslag i Jugoslavien bli allt mer osams trots att de tidigare kunnat leva i fred tillsammans. Det skulle mynna ut i ett inbördeskrig på nittio-talet.

Det jag minns av 80-talet var dess svulstighet och vräkighet. Dess starka neonfärger, extrema frisyror och överdimensionerade kläder med breda axelvaddar. Det var fester och representation i övermått. Kort sagt för mycket av allt. Det kom 'yuppisar' och 'yuppienallar' och 'börs-moppar' d.v.s välbetalda unga 'finansvalpar', mobiltelefoner och Porschebilar.

Jag minns att man hittade Titanic som sjönk 1912. AIDS och HIV var nya begrepp. Live Aid var en välgörenhetskonsert 1985 som organiserades av Bob Geldof. Det sändes en TV-serie som hette 'Fame'. På TV ledde Susanne Lanefelt 'knipövningar' i neonfärgade trikåer, pannband och handleds- och vristvärmare. Man lyssnade på synthpop och hårdrock.

Man festade på kassler och ananasgratäng. Till dessert chokladgratinerad frukt, s.k. 'Gino'.

1983 firade företaget jag arbetade på (Asea) att det blivit 100 år med storstilad utställning och flotta middagar för de anställda. Lite senare bolagiserades företaget i mindre enheter och omorganiserades. Vissa avdelningar las ner. Jag fick nytt arbete på ett av bolagen där jag fortsatte med trycksaksproduktion. År 1988 fusionerades huvuddelen av

Aseas verksamhet med schweiziska Brown Boveri till Asea Brown Boveri, som 1999 namnändrades till ABB.

Vår familj fick genom företaget möjlighet att förvärva ett radhus i Irsta, ca en mil från Västerås city. Vi flyttade in 1980. Det kändes så speciellt att flytta in i ett alldeles nytt hus. Irsta har vuxit etappvis alltsedan 60-talet. När vi kom dit fanns det både ICA-affär och postkontor, båda är

försvunna sedan länge. Detta trots att samhället vuxit betydligt under de tre sista decennierna. Men skolan har byggts ut. Jag minns när vi föräldrar var på stormöte och protesterade mot att våra barn skulle bussas in till Västerås för att gå på högstadiet. Det hade varit en dålig lösning med tanke på hur många fler barn som kom till under åren. De styrande hade visst noll koll på hur Irsta skulle utvecklas.

Vi bor på ett villaområde omgivet av skog och åkermark. Jag har bara ca 25 m till att jag befinner mig mitt i blåbärskogen. Motionsslingan där

har jag tagit mig runt många gånger under åren. Det är ingen genomfartstrafik på området så det är lugnt och barnvänligt. Skolbarnen kan ta sig säkert till skolan. De första årens gemenskap på området är dock ett minne blott. Vartefter husen bytt ägare har den nya tidens sätt att leva och vara

”Det var fester och representation i övermått. Kort sagt för mycket av allt.”

blivit mer och mer tydligt. Nu vet man knappt namnet på grannen. På 'städdagen' kommer allt färre och deltar.

Det är inte så konstigt att folks beteende förändrats. Det är inget som sker över en natt, det är ett resultat av en längre process. På 80-talet skulle man 'tänka på sig själv', 'egot' kom alltid först, det var självförverkligande som gällde. Konkurrens och att armbåga sig fram och 'ta för sig' var ledord. De s.k. 80-talister som nu tar över efter 40-talisterna är en produkt av detta, de är kräsna och krävande. De har vuxit upp s.a.s på en 'räkmacka' och vet ingenting om hur snabbt ett samhälle kan förändras i ekonomiskt hänseende.

Under 80-talets senare del ökade bankerna sin utlåning med 63 procent. Folk köpte och sålde hus enbart för att tjäna pengar. Bostadspriserna ökade med 54 procent. Det här var tiden då både den privata och offentliga konsumtionen satte igång på allvar. Finansmarknaden avreglerades. Det ledde sedan till fastighetskrasch, valutaspekulation och sammanbrottet 1991.

80-talet var drabbat av mycket annat elände också. Det var en giftgasolycka i Bhopal i Indien på en USA-ägd kemisk fabrik. 15 000 människor omkom och säkert skada-

des ett oräkneligt antal. Vid ett vulkanutbrott i Colombia dog 25 000. Rymdfärjan Challenger exploderade strax efter start och besättningen på sju personer dog direkt. Och så var det krig mellan Iran och Irak. 1986 sköts vår stadsminister Olof Palme ihjäl på gatan efter ett biobesök. Ett mord som trots 34 års utredning ännu inte fått sin slutliga lösning. Atomkraftverket i Tjernobyli havererade i april samma år. Verkingarna av det spreds sig långt ut över världen.

Vi fick bekanta oss med begreppet 'becquerel' som gjorde våra bär, renar, skogsvilt och annat ätbart farligt att förtära. På närmare håll fanns videovåldet. Småkillar satt i sina föräldrars gillestugor och tittade på 'Motorsågsmaskinerna' och fick lära sig hur kvinnor skulle behandlas. När jag åkte buss till och från jobbet hörde jag sedan vad de lärt sig.

1988 och 1989 blev jag och maken veteraner på företaget där vi arbetat i 25 respektive 30 år. Det var annars ett sorgens decennium för vår familj, vi förlorade ett tiotal släktingar, våra arbetsförhållanden kunde varit lugnare och 1989 drabbades maken av hjärtinfarkt och genomgick en stor hjärtoperation. Familjen pressades till det yttersta och än var eländet inte slut....

Fortsättning följer ...

8 november 2020

Inger Klintberg Danielsson

Åttiotalets företeelser

ABB, Absolut (Vodka), Afganistan, After Dark, Affärsvärlden, AIDS, aktie-rusch, anabol (steroid), ANC, atomkraftsavveckling, ayatollah, axelvadd

Baby Boom, Batman, becquerel, Björn Borg, body-building, Bofors, Bratt, 'breakdance', business, börsmppe, börsras

Carlsson (=Sulan'), Carlsson (=Ebbe), café au lait, Café Opera, Cats, cesium, charmkurs, Christer P, computer, crack, Crocodile (Dundee)

Datordiskett, design, discodunk, DNA, doktorshatt (el Sayeds)

Ebbe (Carlsson), egotrippad, 'engelska sjukan', Estland

Fantomen, (han på Operan), fax, Fermenta, finansvalp, fit-for-life, friskis&svettis, Fonda, fonder, food processor, fusioner

Glasnost, 'glassig', Globen, golf, 'Gorby', gourmet, graffiti, 'Grynet' Gyllenhammar, Gunde (Svan), gymping

Havrekli, Himmelska Fridens Torg, HIV, hälsokost

Ino, input, insideraffär, invandrarverkshuvudvärk, Iran

Jackson (Michael), JAS, jogging

Karatespark, Kina, kiwi, k-n-i-i-i-p, kladd & klotter, Khomeini, kolesterol, kokain, kontokort, kroppsspråk, Kurt Olsson, köphysteri, kösamhälle

Lambada, laxpaté, Leijon (Anna-Greta), Lundell (Ulf), lyfta (skrot m.m.), lånekarusell, lärarstrejk

Macho, Macintosh, Madonna, Mammon, management, marknadskrafter, matberedare, MBL, McDonalds, mikrovågsugn, miljöförstöring, mobiltelefon, mur (den som revs), muskler

Narcissistisk, navelskådning, non-fighting, non-smoking, 'nya franska köket'

Optionsskandal, ordbehandling. Orup, OS-osis (Mr Jonsson), ozonskikt

Palme, pizza pasta, parabol, pengar, Penser, Perestrojka, pensionsförsäkring, Porsche, politikerförakt, Polen, postmodern

Quenell (exempelvis av gädda), Quinnan

Reefat (el Sayed), rollspel, ryssubåt, 'rapping', Roxette, Rambo, Rocky, Reagan, Rushdie, "rör- inte-min-kompis"

Skattereform, skrothivning, solarium, "Skål ta mej fan!", 'sabbade' skolor, solidaritet, Sjöbo, stackars Sigsthen, statuspryl, stereoid, sushi,

Tjernobyl, trainee, turbo, TV3

U-båtsjakt, Ugglå (Magnus)

Vapenexport, Vichy Noveau, videovåld

Work-shop, workout, world-wide-webb

X-tas

